

VICTOR HUGO - BÍDNÍCI

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

román se sociální tematikou (proza, epika)

Literární směr:

poprvé vydáno r. 1862 – střední období autorovy tvorby; romantismus

Slovní zásoba:

většina postav používá spisovný jazyk, občas se zde vyskytuje argot (převážně mezi zločinci)

Stylistická charakteristika textu:

realistické a naturalistické prvky; převažují dlouhá souvětí, občas i krátké věty; stručné a výstižné dialogy; časté dějové odbočky (úvahy); dobové popisy skutečných historických událostí; personifikace

Vypravěč:

vypravěčem je sám autor – vnější nezávislý pozorovatel děje (-er forma)

Postavy:

JEAN VALJEAN: polepšený trestanec; citlivý a štedrý; stává se náhradním otcem Cosetty; KOMISAŘ JAVERT: již od galejí pronásleduje Jeana Valjeana; nakonec nevydrží dilema, když zjistí jeho skutečnou nápravu; COSETTA: mladá krásná dívka; miluje Maria; MARIUS PONTMERCY: miluje Cosettu; OTEC MYRIEL: kněz; pomohl Jeanu Valjeanovi k nápravě, když ho zachránil před zatčením; FANTÍNA: matka Cosetty; THÉNARDIEROVÍ: náhradní rodina Cosetty; týrají ji a využívají k tvrdé práci

Děj:

zloděj Jean Valjean je za krádež chleba odsouzen na 5 let k nuceným pracím (tzv. galejím) → za následný pokus o útěk dostává celkem 19 let → po propuštění ukradne knězi Myrielovi stříbrné svícny a přístroje → je chycen, ale kněz se zachová nezištně a nahlásí, že je Valjeanovi sám daroval → Valjean je tedy volný → později se stává úspěšným podnikatelem a z vydělaných peněz podporuje chudinskou vrstvu → byl dokonce zvolen starostou (ve městě Montreuil) → chudá žena Fantina se mu jednoho dne svěří o své dceři Cosettě, ale umírá dříve, než ji má možnost vidět → Valjean se tedy vydal Cosettu hledat a poté se jí ujal → ostěhovali se do Paříže, kde Cosetta studovala → zamiloval se do ní Marius → Paříž se však začínala bouřit a Valjean plánoval i s Cosettou odjet do Londýna → když se to Marius dozvěděl, rozhodl se jít na jistou smrt na barikády → byl zraněn, ale Valjean ho zachránil, když ho odvekl do bezpečí (Marius ho však nepoznal) → Valjean tak nebyl znám jako Mariův zachránce, pouze komisař Javert, který ho po celou dobu příběhu sledoval a považoval za zločince, konečně uviděl, že Valjean je dobrým člověkem, ale z dilematu (zatknout nebo nezatknout) se nakonec rozhodl spáchat sebevraždu → Marius začíná žít s Cosettou → po jejich svatbě se Valjean svěří Mariovi se svojí zločineckou minulostí → ten ho za to začne nenávidět → Valjean začíná strádat → jednoho dne se Marius dozvídá, kdo ho tehdy zachránil na barikádě → spolu s Cosettou spěchají do Valjeanova domu a zastihují ho těsně před smrtí → Valjean umírá šťastný, jelikož se udobřil s Mariem a naposledy mohl vidět Cosettu, pro kterou byl téměř opravdovým otcem

Kompozice:

celý román je rozdělen do 5 částí → jednotlivé části jsou děleny na knihy a ty poté na krátké kapitoly; děj na sebe často nenavazuje (nejednotnost děje)

Prostor:

Francie (zejména městečko Montreuil a Paříž)

Čas:

konec 18. století → první třetina 19. století

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

obraz sociální nespravedlnosti v tehdejší Francii; proměna člověka ze zločince v poctivého a správného občana

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

Britové zakazují otroctví (1834); sjednocení Itálie za významného přispění Giuseppe Garibaldiho (1860); Americká občanská válka (1861-1865)

Kontext dalších druhů umění:

MALBA: Eugene Delacroix (1798-1863); ARCHITEKTURA: Gustave Eiffel (1832-1923) – autor Eiffelovy věže; MALBA: Édouard Manet (1832-1883)

Kontext literárního vývoje:

Jules Verne (1828-1905); Alexandre Dumas st. (1802-1870); probíhalo období romantismu a realismu

AUTOR

Život autora:

Victor Hugo (1802-1885) – byl francouzský básník, prozaik, dramatik, esejista a politik období romantismu; nar. se ve francouzském Besanconu pobožné matce a otci, důstojníkovi napoleonské armády - měl 2 bratry, v mládí získal mnoho zkušeností z cestování a významných historických událostí (vláda a poté vyhnanství Napoleona a návrat Bourbonů na fr. trůn) – od mládí byl nábožensky vychováván spíše matkou (katolictví) – r. 1819 založil s bratrem Abelem čtrnáctideník (lit. kritika a divadelní recenze) – r. 1821 zemřela jeho matka – r. 1822 se oženil – začal významněji literárně tvořit – výborná reputace – r. 1833 se začal rozpadat vztah s manželkou (oba si našli jiné partnery) – r. 1843 se tragicky (krátce po svatbě) utopila jeho dcera Léopoldine (= téma mnoha jeho dalších básní) – r. 1845 vstoupil do politiky – od r. 1848 v parlamentu – po převratu v r. 1851 byl nucen odejít do exilu na téměř 20 let – krátce Brusel – ostrov Jersey – ostrov Guernsey (v kanálu La Manche) – další osobní tragédie (duševní nemoc u dcery Adele) – návrat až r. 1870 – od r. 1875 až do své smrti v r. 1885 působil střídavě jako senátor; zemřel v Paříži – vyhlášen státní smutek; pochován v pařížském Pantheonu spolu s mnoha dalšími franc. osobnostmi

Vlivy na dané dílo:

humanismus; francouzská revoluce z roku 1848

Vlivy na jeho tvorbu:

zážitky z velkých politických událostí (Napoleon X Bourboni); cesta po Itálii (v 6 letech); značný vliv matky (silné katolictví a oddanost králi v prvních dílech); francouzská revoluce z roku 1848 – procitnutí z katolické výchovy – příklon k volnomyšlenkářství; tragická smrt dcery Léopoldine; humanismus – téma sociálních problémů; romantismus

Další autorova tvorba:

Hugova tvorba je velice rozsáhlá a obsahuje poezii, prózu, divadelní hry (dramata) i jiná díla; POEZIE: Legenda věku I.-III., aj.; PRÓZA: Chrám Matky Boží v Paříži; Dělníci moře, aj.; DRAMA: Cromwell; Král se baví; aj; OSTATNÍ: dále tvořil i cestopisy, eseje nebo politická díla

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM (proběhlo mnoho film. adaptací díla – uvádíme 3 z nich): Bídnič (film Franc./Vých.Německa/Itálie; 1958) – hrají: Jean Gabin, André Bourvil, aj.; Bídnič (film Německa/VB/USA; 1998) – hrají: Liam Neeson, Geoffrey Rush, Uma Thurman, aj.; Bídnič (TV seriál; 2000) – hrají: Gérard Depardieu, Christian Clavier, John Malkovich, aj.; DIVADLO: u nás např. Městské divadlo v Brně; v ČR bylo dílo převedeno i do muzikálové formy

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

dílo bylo již po svém 1. vydání velice populární

Dobová kritika díla a její proměny:

dnes je román vnímán odborníky jako přední Hugovo dílo

román - prozaický epický žánr; delší rozsah a komplikovanější děj než povídka nebo novela; příběh zpravidla obsahuje více postav

humanismus - myšlenkový postoj, který uznává hodnotu každého člověka i celého lidstva; ZNAKY: častá kritika násilí (válek) a extremistických hnutí (fašismus, komunismus); PŘEDSTAVITELÉ: prvky humanismu můžeme najít u většiny protiválečně zaměřených autorů; např. Karel Čapek

romantismus - v literatuře jde o směr, který se rozvíjel zejména v 1.pol. 19.stol.a pravděpodobně vznikl v Anglii; rozvíjela se zejména lyrická (nedějová) poezie, lyricko-epické žánry, ale také román, aj.; ZNAKY: konflikt mezi vnitřním a vnějším (reálným) světem; pocit vnitřní rozervanosti hlavního hrdiny, který se vzpírá společenským konvencím; PŘEDSTAVITELÉ: George Gordon Byron, Percy Bysshe Shelley, Mary Shelleyová, Walter Scott, sestry Brontëovy (Charlotte, Emily a Anne), Robert Louis Stevenson, Oscar Wilde, bratři Grimmové, Heinrich Heine, Victor Hugo, Stendhal, Alexandre Dumas starší, Alexander Sergejevič Puškin, Michail Jurjevič Lermontov, Nikolaj Vasiljevič Gogol, Karel Hynek Mácha, Božena Němcová, Karel Jaromír Erben, Hans Christian Andersen, aj.

realismus - umělecký směr zejména 2.poloviny 19.století; navazuje na romantismus; zachycuje pravdivou a věrnou skutečnost; centrem pozornosti jsou většinou průměrní lidé; PŘEDSTAVITELÉ: Lev N. Tolstoj, Honoré de Balzac, Émile Zola, Charles Dickens, Henrik Ibsen, Mark Twain, Jack London, Stendhal, Gustave Flaubert nebo Fjodor M. Dostojevskij